

לא תחמוד

שמות פרשת יתרו פרק כ

(יד) לא תחמד בית רעך לא תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמרו וכל אשר לרעך:

דברים פרשת ואתחנן פרק ה

(יח) ולא תחמד אשת רעך ולא תתאוה בית רעך שדהו ועבדו ואמתו שורו וחמרו וכל אשר לרעך:

רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק א

הלכה ט: כל החומד עבדו או אמתו או ביתו וכליו של חברו או כל דבר שאפשר לו שיקנהו ממנו והכביד עליו ברעים והפציר בו עד שלקחו ממנו אף על פי שנתן לו דמים רבים הרי זה עובר בלא תעשה שנ' "לא תחמד", ואין לוקין על לאו זה מפני שאין בו מעשה, ואינו עובר בלאו זה עד שיקח החפץ שחמד, כענין שנ' "לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך" חימוד שיש בו מעשה.

השגת הראב"ד שם "אע"פ שנתן לו דמים יקרים." א"א ולא אמר רוצה אני.

"ואין לוקין על לאו זה שאין בו מעשה." א"א לא ראיתי דבר תמה גדול מזה והיכן מעשה גדול מנטילת החפץ אבל היה לו לומר מפני שהוא חייב בתשלומין שהרי הוא כגזלן שחייב להשיב את הגזלה ולפיכך אינו לוקה וגם זה חייב להשיב את החפץ לבעליו.

מגיד משנה שם

הלך הרב המשיג לשיטתו שכתב שאם אמר רוצה אני המוכר שהלוקח פטור אבל דעת רבינו ז"ל שהאיסור אף ברצון המוכר הוא וע"כ כתב שאין בו מעשה לפי שנטילת החפץ ברצון המוכר הוא נעשה אבל ההשתדלות אשר השתדל כדי לרצותו הוא האיסור ונגמר בשעת המקח ובהשתדלות לא היה מעשה ולכך לא נתן טעם לפי שהוא חייב להחזיר החפץ שכיון שברצון המוכר נעשה אין כאן חיוב השבה. זהו הנראה מדברי הרב ז"ל ומ"מ שיטת הר"א ז"ל נכונה יותר

הלכה י: כל המתאוה ביתו או אשתו וכליו של חברו וכל כיוצא בהן משאר דברים שאפשר לו לקנותן ממנו כיון שחשב בלבו היאך יקנה דבר זה ונפתה לבו בדבר עבר בלא תעשה שנ' "לא תתאוה" ואין תאוה אלא בלב בלבד.

הלכה יא: התאוה מביאה לידי חימוד והחימוד מביא לידי גזל, שאם לא רצו הבעלים למכור אע"פ שהרבה להם בדמים והפציר ברעים יבא לידי גזל שנ' וחמדו בתים וגזלו, ואם עמדו הבעלים בפניו להציל ממנום או מנעוהו לגזול יבא לידי שפיכות דמים, צא ולמד ממעשה אחאב ונבות.

הלכה יב: הא למדת שהמתאוה עובר בלאו אחד והקונה דבר שהתאוה בהפציר שהפציר בבעלים או בבקשה מהן עובר בשני לאוין לכך נאמר "לא תחמד ולא תתאוה", ואם גזל עבר בשלשה לאוין.

ערוך השולחן חושן משפט סימן שנט

סעיף ת: ולאו דלא תתאוה אע"ג דתאוה היא בלב מ"מ אינו עובר בתאות לבו בלבד א"כ מחשב בלבו איך להשיגה מחבירו וכיון שגומר דבר זה בלבו עובר על לא תתאוה וראיה דתאוה אינה בלב בלבד שהרי במתאוננים כשהתאוה בשר קראם התורה העם המתאונים והם הרי השתדלו להמציא תאותם וכן הוא הלאו דלא תתאוה:

ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ג מג

לא תחמוד בית רעך (שמות כ, יד), לא תתאוה בית רעך (דברים ה, יח). הוזהרנו בזה שלא להתעולל עלילות ברשע לקחת שדה וחרם וכל אשר לרענו, גם כי נתן מחרם. והוזהרנו על מחשבת הדבר הרע הזה שלא נסכים במחשבתנו לעשותו, שנאמר: לא תחמוד. ואם יכסוף אדם שימכור לו חברו שדה או חרם או אחד מחפציו ולא יש את נפשו למכרו, ואם יפצר בו ברוב דברי תחנונים יבוש להשיב פניו, אסור לפצור בו, כי זה כמו הכרח ואונס. והחומד לקחת כל חפץ והוא איש נכבד, שאם ישאל שאלה אור פניו לא יפילון אסור לשאול מעם רעהו מקח או מתת, בלתי אם ידע כי נתון יתן לו בנפש חפצה ולא ירע לבבו בתתו לו.

ספר המצות הקצר להחפץ חיים

מצות לא תעשה שלא לחמוד דבר של הבירו שנאמר "לא תחמוד". וחמדה הוא שמשדל להוציא מחשבתו לפועל ומרבה רעים על חבירו ומפציר בו עד שלקחו ממנו אף על פי שנתן לו ממון הרבה הרי זה עובר עליו ומצוי זה בחתן שמכביד על חותנו קודם החתונה שיתן לו דבר פלוני ופלוני מה שלא התנו על זה בשעת כתיבת התנאים ואף על פי שחותנו ממלא מבוקשו אף על פי כן עובר החתן על לאו זה דלא תחמוד ועיין בראב"ד פ"א מהלכות גזילה ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ובנקבות